

Jean Baudrillard

OBJEKTI V OGLEDALU

“I'll be your mirror!” je formula subjekta. “We shall be your favorite disappearing act!” je slogan objekta (nekaj takega kot: mi bomo vaše priviligirano izginjanje). Četudi je potrebno, da je to izginjanje na pojavnem mestu Drugega. Zanj je to namreč edini način obstajanja. To, kar povzročite s produkcijskim načinom, ne bo nikdar nič drugega, kot podoba vas samih. Edino, kar nastane v izginjanju, je resnično drugi.

Bitja in objekti so takšni, kot je njihovo lastno izginjanje spremenljivosti. V njej je pomen, ki nas prevara in naredi iluzijo. Prav tako pa je v njej tudi pomen, kjer so objekti zvesti samim sebi in katerim moramo biti mi zvesti, v njihovih natančnih detajih, v njihovem pravilnem položaju, v čutni iluziji njihovih videzov in njihovi povezanosti.

Iluzija namreč ne nasprotuje realnosti, ampak je sama najbolj pretkana realnost, ki razvije prvi znak svojega izginjanja.

Vsak fotografirani objekt ni nič drugega kot sled, ki jo pusti izginjanje vsega ostalega. Z vrha tega izrednega objekta, odsotnega s sveta, imate v oči bodeč pogled na svet.

Odsotnost sveta je prisotna v vsakem detajlu, okrepljena z vsakim detajdom – kot je odsotnost subjekta okrepljena z vsako potezo obraza. Ta osvetljitev detajla se lahko pridobi tudi z miselno telovadbo ali s pretkanostjo pomena. Tehniki uspe isto brez napora. Mogoče je to past.

Fotografija ni podoba stvarnega (realnega) časa. Obdrži trenutek negativa, suspens negativa, to težko odpravo, ki podobi dovoli obstajati in preko katere svet ali objekt izgineta v podobi – tam svet in objekt ne znata narediti podobo sinteze, ker je stvarno (reelno) že izginilo. Fotografija ohrani trenutek izginjanja in je šarm stvarnega (reelnega) kot pogled nazaj v preteklost.

Tišina fotografije. To je ena izmed njenih najbolj dragocenih lastnosti, medtem ko je v kinu, na televiziji ali v baru potrebno vedno zapovedati molk in to nikdar ne uspe. Tišina podobe je (in se mora zgoditi!) brez vsakega komentarja. Enako je s tišino objekta, ki jo iztrga iz hrupnega konteksta stvarnega sveta. V nasilju, v hitrosti in v hrupu, ki nas obkroža, fotografija vrne objekt v stalnost in v tišino. V velikem hrupu ponovno ust-

vari ekvivalent puščavi, fenomenološko stalnost. Ona je edini način za prehod iz mest v tišino, za prehod iz sveta v tišino.

Fotografija ima obsesivni, narcistični in vzvišen značaj. Je samotna dejavnost. Fotografska podoba je nepopravljiva, kot je nepopravljiva bitstvari v danem trenutku. Vsako retuširanje, vsako obžalovanje kot tudi vsako režiranje ima značaj estetske gnusnosti. Samota fotografskega subjekta v prostoru in času je v soodnosnosti s samoto objekta in z njegovo značilno tišino. Kar se fotografira dobro, je tisto, kar je našlo svojo lastno identiteto, to pomeni, da ne potrebuje več želje drugega.

Sama globoka želja ni po tem, kar mi manjka, niti po tem, čemur jaz manjkam (to je že bolj občutljivo), ampak po tem, čemur jaz ne manjkam, po tem ki je popolnoma sposobno obstajati brez mene. Nekdo, ki mu ne manjkam, prav on je korenita drugačnost. Želja je vedno ta odtujena popolnost, istočasno ko se mogoče zdrobi, podre. Ne vzdigne se v svoj pomen, ki mora v hotenju obenem sodelovati in streti popolnost in nekaznovanost.

Od kod prihaja objektivna čarownija fotografije? Prav v tem, da je objekt, ki opravi vse delo. Fotografi nikdar ne priznajo in potrdijo, da prebiva vsa originalnost v njihovem videnju sveta. Tudi tisti, ki delajo zelo dobre fotografije, zabrišejo svoje subjektivno videnje s čudežem odseva pri fotografiraju.

S pisanjem ni moč videti ničesar, čeprav je moč zapeljevanja večja, pa je moč osuplosti nad fotografijo še mnogo večja kot pri pisanju. Redko se zgodi, da se besedilo uspe odpreti v istem trenutku, v isti razvidnosti kot senca, svetloba, snov, fotografski detajl. Včasih uspe Gombrowicz ali Nabokovu, ko njihovo pisanje ponovno najde sled izvornega nereda, materialno silo, *objektale*, stvari brez lastnosti, erotično moč ničnega sveta.

Odtod težava pri fotografiraju posameznikov in obličij. Na mestu fotografske točke je nemogoče zahtevati nekaj, kar izhaja iz mesta psihološke točke. Subjekt, v nasprotju z objektom, ni nikdar sokriv – on zatrese objektiv. Nepomembno je, katero človeško bitje režiramo na tem mestu zapletene in objektivne (de)konstrukcije in še toliko slabša je zanj podobnost, truplo njegovega značaja. Problem se ne postavlja v zvezi s predmeti, ki so pobegnili v celotno podobnost, ko niso uspeli preseči stanja ogledala.

Recimo: vedno obstaja fotografski trenutek, ki se ga da doumeti, ko najbolj preprosta bit pokaže svojo skrito identiteto. Ampak kar je zanimivo, je njen skrita drugačnost in bolj kot v iskanje identitete za videzi, mora iskati masko za identiteto, figuro, ki nas preganja in odvrne od naše identitete – zamaskirano božanstvo, ki preganja vsakogar izmed nas, v

resnici, za trenutek, danes ali jutri.

Za objekte, za divjake, za zveri, za primitivce sta drugačnost in posebnost zagotovljeni. Najbolj nepomemben izmed objektov je 'drugi'. Pri subjektu je mnogo manj gotovo. Kajti subjekt – kakšna je cena njegove pameti in kakšen je znak njegove neumnosti? – ne uspe za ceno nezaslišanega napora obstajati nikjer drugje, kot na mejah svoje identitete. Če upamio verjeti v ta proces, je to vrnitev bitij malo zagonetnejših samini sebi, enim malo bolj tujim kot drugim. Tako se pri fotografiraju ne vzame objektov za objekte, ampak se naredi, da zopet postanejo objekti, čeprav postanejo drugi, to pomeni, da se jih vzame za to, kar so.

Če obstaja skrivnost iluzije, je v tem, da se vzame svet za svet in ne za njegov model. To je vrnitev sveta k moči oblikovanja iluzije, ki je vse, kar zopet postane, bistven način, 'stvar med stvarmi'.

Zhuang Zi je šel nekoč na sprehod ob rečnem bregu. Dejal je:

"Kako veselo poskakujejo postrvi iz vode! Tako se ribe radostijo!"

Hui Zi je dejal:

"Vi niste riba in kako hočete poznati, kaj so ribje radosti?"

Zhuang Zi je dejal:

"Vi niste jaz in kako morete potem vedeti, da jaz ribjih radosti ne poznam?"

Hui Zi je dejal:

"Jaz nisem vi, zato vas vsekakor ne morem poznati. Gotovo pa je, da niste riba in je potem takem jasno, da ribjih radosti ne poznate."

Zhuang Zi je dejal:

"Vrniva se na izhodišče, prosim! Rekli ste: 'Kako morete poznati, kaj je ribam v radost?' Pri tem ste dobro vedeli, da jih jaz poznam, pa ste me le vprašali. Radost rib poznam iz svoje radosti, ki jo imam pri potovanju ob reki"*

Prevod: Klemen Fele

* Prevod Zhuang Zijeve zgodbe je prevzet po prevodu Maje Milčinski iz knjige Klasiki daoizma, SM Ljubljana 1992.